

THEMATISCH NETWERK VAN AANGEPASTE FYSIEKE ACTIVITEIT
GESPONSORD EN ERKEND DOOR DE EUROPESE COMMISSIE
IN HET KADER VAN SOCRATES PROGRAMMA'S
MENSEN MET EEN HANDICAP DOOR FYSIEKE ACTIVITEIT INTEGREREN IN HET
ONDERWIJS EN HET SOCIALE LEVEN

Ondanks de bevorderingen en reglementeringen voor de integratie van mensen met een handicap, krijgen nog te weinig mensen de kans om ten volle deel te nemen aan de maatschappij. Alleen al in Europa, heeft 10 % van de totale bevolking een handicap. Deze mensen moeten dezelfde mensenrechten als alle andere burgers krijgen. Het belang van sport en lichaamsbeweging groeit niet alleen op economisch vlak, ook voor het fysieke, emotionele en sociale welzijn van mensen met een handicap en bijzondere behoeften zijn ze onontbeerlijk.

Europa voerde reeds 30 jaar geleden het Normalisatie principe in, toch nemen kinderen en volwassenen met een handicap nu vaak nog niet deel aan fysieke activiteiten of sportevenementen en ze vinden hun deelname soms onsuccesvol en ontmoedigend. Leerkrachten plaatsen over het algemeen leerlingen met een handicap nog steeds in een hokje. Dit komt gedeeltelijk doordat ze er te weinig over afweten. Het Europese onderwijssysteem is er niet op voorbereid om mensen met een handicap op de juiste manier te integreren. Om deze leegte te vullen, heeft men in 1999 THENAPA opgericht, een Thematisch Netwerk voor de integratie van mensen met een handicap in het onderwijs en het sociale leven door aangepaste fysieke activiteit, om hiermee een Europese dimensie van Aangepaste Fysieke activiteit (APA) te definiëren en uit te bouwen. Het doel van THENAPA was om de opleiding van APA-professionals in heel Europa te verbeteren om zo de levenskwaliteit van mensen met een handicap op te krikken.

De doelstellingen van THENAPA waren:

- Onderzoek uitvoeren naar de bestaande onderwijs- en vormingsstructuren, de interuniversitaire structuren, de Europese verenigingen voor APA, de overheidsorganisaties en structuren, de nationale federaties, de revalidatiecentra en de speciale scholen voor mindervaliden.
- Een netwerk van “reflectie en actie” op zetten om de integratie van mensen met een handicap in het onderwijs en het sociale leven door APA te steunen in de verschillende partnerlanden.

Het uiteindelijke resultaat van THENAPA leidt tot twee grote verwezenlijkingen:

- Ze hebben moderne en adequate opleidingsprogramma's voor APA in Europa bedacht, dankzij de definitie van een “harde kern” profiel van de specialist in aangepaste Lichamelijke Opvoeding (LO) en activiteit op verschillende onderwijsniveaus, zodat ze het “ideale profiel” van de APA-specialist konden schetsen (**vormingszuil–“onderwijszuil”**).
- Ze hebben nationale groepen voor toepassings- en integratiestrategieën bedacht en gevormd. Deze groepen kunnen op nationaal vlak problemen in verband met integratie van mindervaliden door lichaamsactiviteit oplossen (**integratiezuil –onderverdeeld in “LO-lesSEN uit een normale school opnemen” en “sporten toevoegen”**).

In de drie jaar dat THENAPA bestaat, hebben experts uit 23 Europese landen een gemeenschappelijk programma voor APA en Sport ontwikkeld.

Elke lidstaat heeft een verslag gemaakt over de situatie van mensen met een handicap in het onderwijs en de sport. Aan de hand van deze verslagen heeft THENAPA aanbevelingen opgesteld voor integratiestrategieën van personen met een handicap door APA op school, in hun vrije tijd en in hun sport.

AANBEVELINGEN VAN HET THENAPA-PROJECT

Insluiting in Lichamelijke Opvoeding (LO)

Een belangrijke stap naar integratie toe, is het insluitend onderwijs te promoten. Dit moet niet alleen gericht zijn op mensen met een handicap, maar ook op de maatschappij in het geheel, om ze geleidelijk aan voor te bereiden op een leven samen met gehandicapten. Aangepaste Lichamelijke Opvoeding is er voor mensen die, om eender welke reden, niet veilig of succesvol kunnen meedoen met gewone lichamelijke opvoeding. Men gaat een sportactiviteit aanpassen en veranderen, zodat ze even geschikt is voor een leerling met een handicap als voor één zonder.

LO lessen

1. Integratie moet al beginnen in de kleuterklas
2. Meer uren LO en meer uren speciale opleiding voor leerkrachten lichamelijke opvoeding in het kleuter- en lageronderwijs
3. Volgens de Wereld Gezondheidsorganisatie moeten er op alle onderwijsniveaus meer lessen lichamelijke opvoeding komen

Insluiting en LO

1. Leerkrachten LO moeten hun lessen voor elk kind mogelijk maken. Ze moeten hun materiaal en activiteiten aan hen aanpassen, zelfs als het kind zwaar gehandicapt is.
2. Ze moeten deze aanpassingen doorvoeren met pedagogische methoden, materialen en strategieën en volgens het leerplan.
3. Ook de leerlingen van het Buitengewoon Onderwijs moeten lessen LO krijgen. De leerkracht LO beslist over het lessenpakket in samenspraak met een dokter en de ouders van het kind.
4. APA professionals en LO leerkrachten zouden in de psycho-pedagogische commissies moeten zetelen. Zij beslissen immers over de mentale en academische onderwijsbehoeften van gehandicapte studenten en vergeten vaak de lichamelijke opvoeding.
5. Het LO programma moet gezien worden als een verplicht deel van de algemene opvoeding van gehandicapte kinderen. Elk kind heeft het recht om mee te doen aan sportactiviteiten en hierop geëvalueerd te worden.

Lerarenopleiding

1. Een grotere kwantiteit en de kwaliteit van de lesseninhoud en meer praktijkervaring moeten de opleiding verbeteren.
2. Er moeten een aantal verplichte lessen aangeboden worden in de opleiding lichamelijke opvoeding
3. Studenten LO zouden verplichte cursussen in APA moeten volgen

Wetgeving omtrent insluiting

1. In sommige landen bestaat er wel een wetgeving omtrent insluiting in APA, maar ze zou gedetailleerder en preciezer moeten zijn. Dit komt doordat veel middelbare scholen niet hetzelfde onderwijssysteem hebben.
2. APA moet opgenomen worden in de wet basisvorming, want in de meeste landen bestaat er wel een wet voor buitengewoon onderwijs, maar slechts in een aantal onderwijswetten gaat het ook over LO.
3. Een beleid uitbouwen door het integratieproces zelf en hoe de kinderen het ervaren te evalueren.
4. Een regelsysteem voor de integratie- en insluitingsprocessen creëren.
5. Een wet voor integratie ontwikkelen, maar niet voor de voorwaarden van integratie

Integratie van mensen met een handicap door sport en aangepaste fysieke activiteit

Het is belangrijk om competitie- en recreatieve sport voor gehandicapten verder te ontwikkelen om de kwaliteit van hun leven en hun fysiek, psychologisch en sociaal welzijn te verbeteren. Het aantal mindervalide atleten ligt laag in de meeste Europese landen. Veel THENAPA-vertegenwoordigers denken dat het lage aantal gehandicapte deelnemers van sportactiviteiten te wijten is aan verscheidene factoren, zoals de vele hindernissen (fysiek, sociaal, economisch), te weinig informatie over gehandicaptensport, een zwakke samenwerking tussen de structuren en een tekort aan APA professionals. Om sport en aangepaste fysieke activiteit uit te oefenen geeft THENAPA deze raad:

1. Onderwijs is nodig. Er is een recruiteringssysteem nodig om meer specialisten in APA en trainers voor de federaties en associaties van gehandicaptensport aan te nemen. Zij hebben immers de nodige kennis en professionele vaardigheden op dit gebied.
2. Gehandicaptensport en andere sporten moeten openstaan voor elkaar en samenwerken en hiervoor financiële steun krijgen.
3. Elk land moet de banden tussen de federaties voor gehandicaptensport en de andere sportfederaties versterken door de regels en reglementen aan te passen.
4. De regeringen moeten de verantwoordelijkheid op zich nemen om een beleid te ontwikkelen voor gelijke kansen in de sport op elk niveau en om, samen met niet-gouvernementele organisaties, de nodige infrastructuur en sociale voorwaarden te financieren en te organiseren.
5. De sportfaciliteiten moeten veel toegankelijker worden.
6. Acties voor integratie moeten afhangen van het type handicap en de wensen en mogelijkheden van de persoon

7. Individuele en groepsintegratie, samenwerking en sociale interactie moeten de basis van de gehandicaptensport vormen.

Lichaamsbeweging speelt een belangrijke rol in een actieve, gezonde levensstijl en vrijetijdsbesteding. Beroepsmensen uit de sector beweging, lichamelijke opvoeding en sport zouden de behoeften, motivaties, mogelijkheden en beperkingen van een gehandicapte of zieke moeten kennen. Om zo'n positieve benadering toe te passen, is het nodig dat professionals uit het onderwijs, revalidatie, recreatie en sport een beroepsopleiding krijgen in aangepaste fysieke activiteit.

Opleidingsprogramma's voor professionals op alle niveaus moeten daarom achtergrondinformatie en praktijklessen bevatten om mensen met speciale behoeften door aangepaste fysieke activiteit te integreren.

Het Directoraat-Generaal Onderwijs en Cultuur van de Europese Commissie richtte in 1999 een Thematisch Netwerk voor integratie van mensen met een handicap in het onderwijs en het sociale leven.

Experts onderzochten de algemene kennis over Aangepaste Fysieke activiteit (APA) in alle programma's op elk niveau en schetsten een fundamenteel profiel van professionals.

Dit "ideale profiel" is vergelijkbaar met de opleiding in de verschillende onderwijsniveaus in alle Europese landen.

De definitie van een Europees studiepunt is: één punt is gelijk aan ongeveer 24 uur werk voor een student, inclusief de tijd die hij besteedt aan colleges of praktijklessen, studeren en examens afleggen.

Zestig studiepunten per jaar is een voltijds academisch studiejaar. Minder dan zestig studiepunten kunnen een aantal APA studiepunten zijn, die opgenomen worden in het curriculum van een student, of een volledige beroepsopleiding op het niveau van vrijwilliger, instructeur of trainer.

De experts van het netwerk hebben:

- de inhoud van de programma's onderzocht op vier gebieden: revalidatie, lichamelijke opvoeding, recreatie en sportprestaties
- het aantal studiepunten in hun land onderzocht voor Aangepaste Fysieke activiteit in beroepsopleidingen op alle bestaande niveaus

Op basis van de resultaten van dit onderzoek:

- bepalen de experts de ideale inhoud van de programma's, gezien de volgende modules toegevoegd moeten worden aan alle leerplannen volgens het niveau en het doel van het onderwijsprogramma:
  - het algemene APA concept
  - op APA toegepaste mens/sport wetenschappen
  - toegepaste beoordeling/evaluatie
  - toegepaste kennis van invaliditeit, handicap, beperking
  - APA en sporttechnieken
  - toegepaste onderzoeksmethode
  - APA opleidingsprogramma
  - classificatiesysteem
  - sociale omgeving
  - toegankelijkheid, faciliteiten en uitrusting
  - praktijkervaring in APA

- raden de experts aan om APA toe te voegen aan de beroepsopleiding van revalidatie, lichamelijke opvoeding en sport

Het ideaal aantal studiepunten is:

Beroepsopleiding in	NIVEAUS				
	Vrijwilliger	Instructeur	Trainer	Bachelor	Master
REVALIDATIE	---	---	---	7	11
LICHAMELIJKE OPVOEDING	---	---	---	6	15
RECREATIE	9	10	11	8	17
SPORTPRESTATIE	---	---	17	16	29

Conclusie:

De experts raden aan dat op nationaal niveau:

1. er een actieplan wordt opgesteld, waarin APA verplicht is in alle opleidingsprogramma's van revalidatie, lichamelijke opvoeding, recreatie en sportprestatie
2. iedereen die professioneel met fysieke activiteit bezig is een erkende opleiding in APA volgt, zodat mensen met speciale behoeften zeker geïntegreerd worden
3. een kwalificatie in APA moet zowel in de initiële als in de voortgezette opleidingen zitten

Op Europees niveau moet men een standaard opleidingsprogramma ontwikkelen met dezelfde terminologie en inhoud, men moet informatie en ervaringen uitwisselen en samenwerken over de grenzen heen.